

ДИМИТЪР ПЕЕВ
ЕДИН АСТЕРОИД БЕЗ НОМЕР

chitanka.info

Ако погледнете някоя подробна астрономическа карта на Слънчевата система, между Марс и Юпитер ще видите начертани орбитите на стотиците по-едри астероиди. На хартията тази зона изглежда тъй гъсто населена, че между изписаните траектории на отделните астероиди сякаш и игла не може да се провре. Ако ли пък ви се случи да пресичате астероидния пояс с планетолет, пътувайки за някой от спътниците на Юпитер, ще ви поразят космическата пустош — дни и седмици може да се движите в този район, без да видите дори някоя малка канара. Но и това, което сте видели с очите си, не е действителността.

Наред с деветте големи планети из необятните простори на Слънчевата система летят много милиони малки планети, наречени астероиди. Най-големият от тях, Церера, има диаметър 768 км; седемдесет са с диаметър над сто километра. Всички по-големи — над 40 км — са били открити още през XIX век. До края на XX век бяха открити още няколко десетки хиляди с диаметър над един километър. А по-малките? Никой не знае точния им брой, но учените предполагат, че те са около 230 милиона. И всички, и големите и малките, с много редки изключения, се движат между орбитите на Марс и Юпитер. Сега вече можете да си представите как би изглеждала на хартията картата на астероидния пояс, ако там бъдат нанесени дори „само“ 30–40 хиляди орбити на астероидите с диаметър по-голям от 1 км.

Но след това си представете и как би изглеждал същият този район — гигантски „геврек“ с ширина няколкостотин милиона километра и среден диаметър над 800 милиона км, из който летят четвърт милиард тела с маса от хиляди милиарди тонове до няколко грама. Студени, едва осветени от далечното Слънце, те се движат безшумно и невидими и човек наистина може да пресече целия пояс, без да забележи нито един астероид. Може! Но съвсем не е изключено и да се сблъска с някой от тях. И когато това се случи, в миг се разрушава корабът и хората в него загиват.

Всички астероиди, на които точно е изчислена орбитата, имат и номера. Най-големите имат и собствени имена. По стара традиция те са женски: Церера, Палада, Веста, Юнона и т.н. Много носят имената (в женски форми) на велики учени. Един от астероидите (№825) в чест на Владимир Илич Ленин е назван Владилена. Но, макар и малко, има астероиди с мъжки имена. Това са „необикновените“ астероиди, с

някои странни характерни белези. Така наречените троянци, носещи имената на героите от Илиадата на Омир, на вождовете от Троянската война като например Хектор, Ахил, Патрокъл летят по орбитата на Юпитер. Астероидът Хидалго лети най-далеч, почти до орбитата на Сатурн. Икар пък е най-близо до Слънцето, доближава го повече от Меркурий, само на 28 милиона км. А Хермес е забележителен с това, че се приближава най-много до Земята — до 600000 км.

Дори през втората половина на ХХІ век далечните астероиди (повечето от които летят на средно разстояние 350–400 милиона км от Слънцето) малко вълнуваха хората. Космическите кораби рядко летяха до планетите-гиганти и при пресичане на астероидния пояс, при повишено внимание и ловки маневри се стремяха да избягнат близостта на тези каменни грамади. Но след овладяването на многобройните спътници на Юпитер, Сатурн, Уран и Нептун трансмарсианският трафик се засили извънредно много и тогава се наложи да бъдат цялостно проучени — инвентаризирани и номерирани всички, абсолютно всички, дори и най-малките астероиди, които можеха да причинят вреда на космическите кораби. Тази опасност особено грозеше хилядите тронави безпилотни товарни планетолети, които пренасяха милиони тонове съоръжения, суровини и храни за станциите във външната зона на Слънчевата система. А човечеството вече замисляше и полети към звездите, подготвяше база за тях на Плутон. Трафикът през астероидния пояс занапред все повече щеше да се усилва.

Но не само практическите нужди на космонавтиката караха хората да изучават астероидите. Макар вече да беше ясно, че никога не е съществувала планета Фаетон, която се разпаднала на милиони малки планети, все пак историята на астероидния пояс не беше докрай изяснена. Защо, как и кога от първичното метеорно вещество се бяха образували големите астероиди, защо, как и кога те се бяха разрушили и разпаднали на по-малки? Дали това бе станало само под влияние на мощното гравитационно поле на Юпитер или тук се бяха намесвали и някои други неизвестни сили?

Хората искаха да знаят няма ли сред милионите малки астероиди някои, съставени само от редки на Земята и най-скъпи метали. Не криеха ли те и други свои тайни? Защо някои астероиди внезапно, без видима причина изменяха блясъка си до 4–5 пъти? Особен интерес в

това отношение представляваше малката планета Веста, така нареченият „бял астероид“. Нейната отражателна способност достигаща до 48% — бе 3 до 5 пъти по-голяма, отколкото на останалите астероиди. И макар Веста да е трета по големина с диаметър 385 км, когато през 2021 година хората построиха първото си поселение на астероид, за целта те не избраха нито Церера с диаметър 768 км, нито Палада с диаметър 489 км, а се спряха на бялата Веста. И не сбъркаха. Тя цялата бе покрита с многокилометров слой от замръзнала вода и въглероден двуокис, които силно отразяваха слънчевите лъчи. Обвивката на каменния астероид се състоеше от две суровини тъй необходими не само за термоядрената централа, но и за живота и изхранването на хората, растенията и животните. Сега тук се намираше База №3, от която бе излетял астероидният патрул АП-1949.

Няколко хиляди такива патрули, прикрепени към шестте бази, които се намираха на най-големите астероиди Церера, Палада, Веста, Давида, Евномия и Юнона, постоянно летяха из пояса, издирваха нови малки планети, изследваха ги и ги маркираха. Екипажите им наричаха „ловци на астероиди“. Те приличаха на древните мореплаватели от XVI, XVII и XVIII векове с тази разлика, че „завоюваните земи“ никому не бяха нужни и радиостанциите, които закотвяха на повърхността им, вместо да забиват знамето на конкистадорите, служеха едва ли не единствено като предупредителен сигнал корабите да отбягват „новооткрития космически остров“.

Да си ловец на астероиди е тежка работа. Корабчетата излитаха за месеци и през цялото време с радарите си планомерно опипваха околното пространство. И ако откриеха нов, нерегистриран досега астероид, приближаваха го, кацаха на него, маркираха го и продължаваха търсенето. Едва когато привършваха запасите си от маркировъчни станции или гориво, корабчетата се завръщаха в базата си, за да се презаредят и да сменят екипажа си. Защото съвсем не е лесно да пребиваваш с месеци в състояние на безтегловност.

Екипажът на АП-1949, както и на останалите астероидни патрули, се състоеше от трима души: пилот, който наблюдаваше движението на кораба и при нужда поемаше ръчно управлението; оператор, който изпълняваше функциите на навигатор и на радист и обезпечаваше връзките с базата; монтьор, който закотвяше сигналните радиостанции към новооткриваните астероиди. Всеки космонавт,

разбира се, беше подготвен да изпълнява не само която и да е от тези три служби, но имаше и много други специалности. Така те постоянно сменяха длъжностите си: този, който по график беше пилот, всъщност беше дежурен; операторът трябваше само да бъде буден, на разположение. Много рядко ставаше нужда от неговата намеса — автоматите сами даваха всички навигационни данни и радиовръзки. А монтьорът — просто спеше. Понякога минаваха седмици, без да срещнат нов немаркиран астероид.

Бяха минали вече два месеца, откакто АП-1949 беше излязъл от базата си на Веста и летеше в определената му зона. Тук, на 355 милиона километра от Слънцето, то светеше почти 10 пъти по-слабо и сякаш не грееше. Но още беше достатъчно ослепително и без филтри не можеше да се гледа към него. Космонавтите свикваха сравнително лесно с безтегловността, но колкото повече време прекарваха в самотния кораб, толкова по-тежко понасяха скуката. Вече почти не гледаха дори най-интересните предавания на космовизията и все повече главното им удоволствие ставаше да слушат цветомузиката на класиците и преди всичко на Бах. Тя ги успокояваше, отговаряше най-пълно на настроението им сред пустошта на безкрайния Космос. И все пак всяка среща с астероид беше истински „празник за душата им“. Особено ако беше нов.

Те се появяваха първо като едва забележими точки. Радарните инсталации на кораба имаха максимален обхват 10 милиона км. Щом някой астероид се приближеше на такова разстояние и на главния екран точицата започнеше да мига сред очертанията на съзвездията, автоматиката на командния пулт оживяваше, сякаш котка е усетила шумоленето на мишка. Първи светваше с оранжевите си цифри номерът на астероида. Това показваше, че той е вече известен, маркиран. След това светваха в зелени, бели, розови и други цветове редица екрани, на които можеше да бъде прочетено всичко, интересуващо хората за този астероид. Оживлението обикновено траеше няколко минути. След като установяха, че нищо забележително не се е случило, хората изключваха екраните и изпадаха в някакво дремливо състояние до следващата среща.

Ето го пак условия мелодичен сигнал! Отново мигаща точка на Главния екран. Но този път екранът с номерацията остана тъмен.

И тримата космонавти се събраха пред командния пулт. Започва тъй очакваната работа. Постепенно всички уреди оживяват; всички екрани засветват. Пипалата на радарите и лазерите се насочват към далечната скала. След милиарди години скитания е дошъл и нейният ред. Корабът се насочва нататък и далекомерът постоянно отчита не само разстоянието до астероида, но и кога, след колко време ще бъде осъществен контактът с него. Измерени са и параметрите му — това е тяло с размери 60 на 40 на 30 метра, с маса над 200000 тона. Един съвсем малък астероид, който би превърнал в развалини всеки срещнат междупланетен кораб.

Почти три денонощия продължава преследването. Най-после АП-1949 застава на няколко десетки метра от бавно въртящия се астероид. От кораба излиза монтьорът, придружаван от оператора. Те носят автоматичния радиофар и инструментите. Тройната сонда в миг се впива в каменното тяло и закотвя завинаги радиофара. От този миг той започва да излъчва условния опознавателен сигнал на астероид №163487203. След това двамата космонавти правят няколко обиколки около скалата, застават на нея. Но притегателната сила на тази тъй малка планета е неуловима, неосезаема. Тук, на нейната повърхност, човек не тежи дори един грам. Монтьорът открътва няколко камъка „за спомен“ и всички бързо се прибират в кораба си.

Петият астероид по време на дежурството им се оказва истински гигант. Беше почти километър дълъг, 700 м широк и 600 м дебел. Масата му превишаваше 1,3 милиарда тона. Навикналите на дребосъци космонавти бяха във възторг от откритието си и освен обикновен радиофар с номер пуснаха да лази по повърхността му и един РАК — така наричаха подвижните научноизследователски станции — Робот-Аналитичен-Кибернетизиран. А по конструкция той приличаше не на рак, а по-скоро на шестокрак паяк. Особено удоволствие от посещението на новия астероид №163487203 беше, че на повърхността му хората можеха да почувствуват собственото си тегло, дори да... падат към него. Е, теглото им беше само няколко грама — 1/10000 от земното и те падаха от 1 м височина в продължение на цели 42 секунди, но все пак можеха да преживеят нещо съвсем необичайно за зоната на астероидите.

Следващия астероид откриха още на другия ден, само на няколкостотин хиляди километра. За съжаление това беше съвсем

малко тяло с диаметър 45 м и обем 90000 м³. Скоро гравиметрите установиха, че масата на новия астероид е едва 200000 тона, което показваше, че е направен от някакво по-леко вещество с относително тегло 2,2, докато средното относително тегло на астероидите бе 3,5. Това събуди някакъв слаб интерес към иначе с нищо незабележителния каменен къс и корабът се устреми към него.

Когато до контакта оставаха само четири минути, индикаторът на разстоянието замръзна на 4,981. Пилотът в първия момент дори не го забеляза. Някак неосезаемо той долови, че нещо се е изменило на таблото. А промяната беше, че разстоянието между кораба и астероида оставаше същото. Нещо не бе в ред! Двигателите изправно работеха по зададения им режим, корабът летеше към целта си... А целта?... Целта оставаше на същото разстояние!

Космонавтите се спогледаха учудено. Но никой не каза нищо. Думите в случая бяха излишни... Пилотът ускори работата на двигателя, след това още и още... до крайния предел. Цифрата на екрана не помръдваше! Ако наблюдаваха през илюминаторите осветения от прожекторите астероид, биха помислили, че далекомерът се е повредил. С каквато и скорост да летяха, дистанцията помежду им оставаше твърдо все 4,981 км.

След като се убедиха, че не могат да догонят астероида, корабът рязко зави и започна да се отдалечава. Но когато с нова маневра пак подгони вече от другата страна астероида, щом разстоянието достигна 4,981 км, отново никакви скорости не бяха в състояние да го съкратят. Явно, астероидът бягаше от тях, не ги допускаше по-близо от 4,981 км. Но как бе възможно мъртвият каменен къс да мени произволно скоростта си? И защо минималната дистанция помежду им оставаше винаги точно 4,981 км?

Да се движи сам, да спазва определената дистанция можеше само друг космически кораб. За рейсов планетолет беше малък, за товарен кораб още повече, а за астероиден патрул беше твърде голям. Пък и те точно знаеха, че в тяхната зона сега няма, не може да има никакъв друг кораб, никакъв друг земен кораб! Значи...

Съобщението за откриването на новия „астероид без номер“ полетя към Веста. База №3 то достигна след малко повече от минута. Толкова време беше нужно на радиовълните, като се движеха с 300000 км/сек., да изминат разстоянието от 20 милиона км. Мощният

радиопредавател на Веста в същия миг разпространи новината към всички планети. На главния лунен космодрум тя бе приета след 10 минути. Марс, макар и по орбита по-близък, улови новината чак след 14 минути, защото се намираше отвъд Слънцето. Сензацията достигна най-късно спътниците на Сатурн — едва след 1 час и 10 минути.

Докато вестта за откриването на чуждия кораб се разпространяваше из необятните простори на Слънчевата система, корабът легна на дрейф подир „астероида“, без повече да се сили да съкрати разстоянието помежду им и започна с всички разполагаеми средства да го изследва отдалеч. По форма, по алbedo (отражателна способност) той напълно приличаше на останалите малки астероиди и отдалеч не би могъл да бъде различен от тях. Данните от наблюденията, провеждани от АП-1949, се изпращаха на Веста, която пък ги препращаше чрез Луната на Съвета по космонавтика на Земята. Всички средства за масова комуникация прекъснаха редовните си програми и информираха непрестанно за събитията около „астероида“. Координационната служба на Съвета скоро вече не смогваше да обработва гигантския поток от въпроси и мнения, от идеи и предложения.

Ясно беше, че това е чужд космически кораб! Той бе маскиран като астероид и никой, който не е в състояние да долети до него, който не би изпитал интерес да изследва този „дребен незначителен астероид“, „един от стотиците милиони“, който не би могъл да го догони, не би открил в него чуждозвездния пришълец.

Но кой го бе изпратил? С каква цел? И кога?

Тези и хиляди други въпроси, които пораждаше тайнственият астероид, засега оставаха без отговор. На членовете на Съвета по космонавтика, пък и на всички хора не оставаше друга възможност освен да строят догадки и въз основа на тях да решават. А преди всичко те трябваше да решат — има ли живи разумни същества в „астероида“, или това е само един бездушен автомат-разузнавач. И съответно да определят своето поведение. Защото всички бяха съгласни, че нещо трябва да се предприеме.

За първи път човечеството се срещаше с представители на чужд разум или поне с негово творение. Но на мястото на срещата двете страни бяха явно неравноценни. Нашият кораб беше и по-бавен и, естествено, невъоръжен. Какви оръжия биха му били нужни при

номериране на мъртвите камъни. „Астероидът“ не показваше признаци на агресивност, нито се опита да избяга. Само продължаваше да не допуска до себе си патрула по-близо от кой знае защо тъкмо 4,981 км. Хората приеха това негласно споразумение и двата кораба полетяха един зад друг.

На външен вид сякаш нищо не се бе случило. Но цялото човечество, от Меркурий до спътниците на Сатурн, бе настръхнало от напрежение, трескаво обмисляше поведението си, вземаше редица мерки за сигурността си. Най-близкият до тази зона астероиден патрул АП-1945 успя да долети след шест дни и се пристрои в колоната пред „астероида“. На път беше рейсовият планетолет „Байкал“, който, като остави спътниците си на Марс и взе на борда си голяма група изследователи със съответната апаратура се отправи на максимална скорост към астероидния пояс.

След всеобщо обсъждане с гласуване, в което взеха участие всички хора от цялата Слънчева система, бе решено да не се предприемат никакви агресивни действия спрямо пришълеца, а двата астероидни патрула да започнат да му препредават специална програма, чрез която той да бъде запознат с постиженията на човечеството във всички области, с неговата драматична история, с науката и техниката му.

Изпълнението на тази програма продължи почти цял месец. И през цялото време „астероидът“ с нищо не подаде и най-малък знак дали приема предаванията, дали е разбрал нещо от тях. Все летеше и летеше между двата астероидни патрула, спазвайки винаги най-точно установената дистанция.

Пристигна планетолетът „Байкал“, и също се опита да доближи „астероида“. Въпреки значително по-голямата си скорост и той не успя да го догони. Реакцията на „астероида“ беше все същата — не допускаше никого до себе си по-близо от 4,981 км. Може би го смущаваха металическите грамади на корабите. Затова решиха да го доближи сам човек. Разстоянието от пет километра не представляваше никаква трудност за ракетния двигател на скафандъра. Но и това не помогна. Същата реакция на бягане, на безкомпромисно спазване на установената дистанция. Не, „астероидът“ не желаше никакви контакти с хората. Но какво можеше да означава това?

Отговорът дойде тъй неочаквано, както всичко свързано с „астероида“ дойде в същата секунда, когато спря излъчването на програмата за опознаване. Сякаш чуждият кораб любезно бе изчакал Земята да каже своята дума докрай.

На главния екран и на двата астероидни патрула първо се появи тъмновиолетова точка. И звук със съвсем ниска честота. Точката се превърна в обръч, след това в кръг, който се изду в сфера. Тези промени бяха съпроводени от чудно красиво преливане на всички цветове на дъгата и от гама звукове — от най-ниските до най-високите достъпни за човешкото ухо. След това последва многочасова феерия на всички възможни комбинации на спектралните цветове, на звуци и обемни форми. На екрана се появяваха сфери, пирамиди, кубове в бройки от 1 до 12, сякаш „те“ използваша дванадесетобалната система.

След това екранът се изпълни с непознато звездно небе. Чуждите съзвездия светеха в разни цветове и разказваха, може би, откъде са дошли пришълците, показваха тяхното небе. Така помислиха всички хора, но не и Кибернетичният информатор на Съвета по астрономия. Той бързо изчисли и установи, че това е нашето, земното небе, но... така както е изглеждало преди около 4 милиона години. И той, разбира се, се оказа прав.

Следващият образ на екрана беше далечно синкаво кълбо, което се приближаваше устремно към зрителя. През разкъсаната бяла облачна покривка се очертаха познатите континенти — отдалеч същите, по-отблизо почти такива като днес, а когато очертанятията им наедряха още повече, ясно се видя, че английският остров е съединен с Европа, че Средиземно море е още затворено езеро; а огромни водни басейни заливат Югоизточна Европа.

Камерата, която бе заснела този цветен стереофилм, се спусна още по-ниско, някъде над днешната пустиня Сахара и кацна сред пищна, буйна субтропическа гора. На обширна поляна се появи гигантски слоноподобен динотерий, който ровеше корени с обърнатите си назад два огромни зъба. Сцената продължи дълго, динотерият крачеше бавно. Тя продължи и след като той се скри в палмовата гора. Сякаш операторът изчакваше нещо. Да, той несъмнено е изчаквал да се появи стадото космати маймуни, въоръжени с тояги и остри камъни,

които следваха дирята на динотерия и лакомо се гощаваха с малките корени, разкъсани от зъбите на гигантското животно.

Палеоантрополозите без колебания познаха в тези неловко крачещи двуноги маймуни австралопитеките, нашите далечни прадеди, живели на Земята преди около 4 милиона години. Че корабът бе посетил по това време, през плиоцена, нашата, планета говореше и релефът на Земята и очертанията на звездното небе. И, може би, оттогава досега наблюдаваше нашата еволюция, бе проследил цялото развитие на човечеството, неговата история. И сега щеше да го покаже на хората. А след това, да се надяваме, щеше да разкаже и своята история...

Очеркът е публикуван в списание „Космос“, брой 4 от 1978 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.